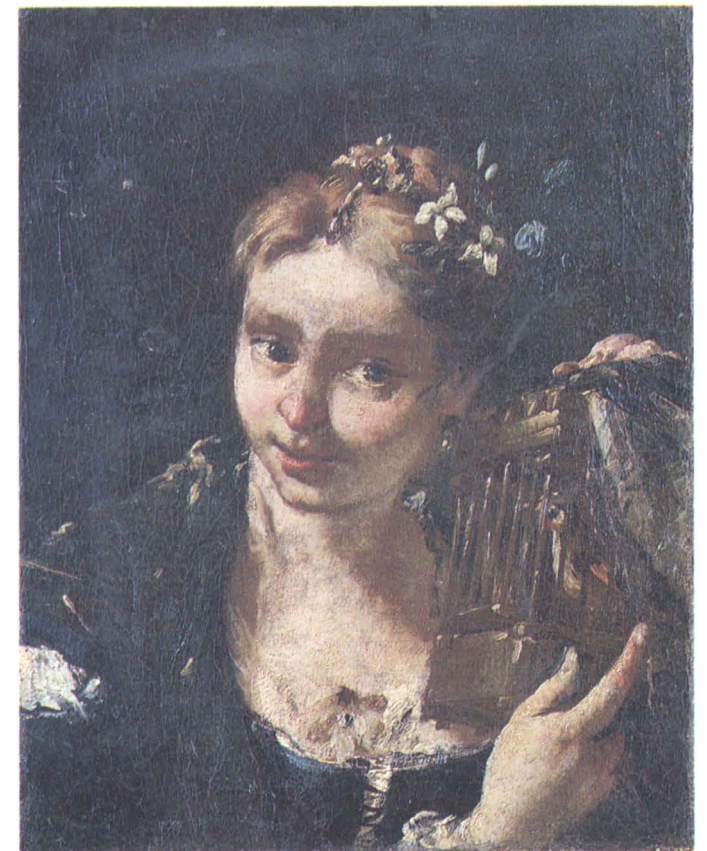

MUZEUL BANATULUI
INSTITUTUL ITALIAN DE CULTURĂ BUCUREȘTI

*Artiști venețieni,
sec. XV-XVIII,
în colecția Muzeului Banatului*

TIMIȘOARA 1994

Coperta :

PIAZZETTA GIOVANNI BATISTA
(1682-1754)
Tânăra cu colivie
Muzeul Banatului

Catalog realizat de : Dr. Rodica Vărtaciu
Design : Pavel Vereș
Diapozitive color : Stelian Acea
Traducere : Valentina Negrițescu

1. **DONATO VENEZIANO** (sec. XV)
Sfântul Francisc
ulei pe lemn
0,670x0,270
inv. 8
2. **DONATO VENEZIANO** (sec. XV)
Sfântul Ierolim
ulei pe lemn
0,670x0,270
inv. 9
3. **BELLINI GIOVANI** (GIAMBELIN)
1426-1516 (atribuit lui)
Sfânta Maria cu pruncul
ulei pe lemn
0,860x0,820
In filacteră Joannes Bellinus P1479
inv. 27
4. **CIMA DA COGLENIAMO**
c. 1459-1517 (atribuit lui)
Sfânta familie
ulei pe lemn
0,630x0,750
inv. 12
5. **ANONIM** (sec. XV)
Fecioara, Isus și Sf. Ioan
ulei pe pânză
0,903x0,722
inv. 2395
6. **ANONIM** (sec. XV)
Genul lui Giorgione (1477-1511)
Judecata lui Paris
ulei pe lemn
inv. 42
7. **ANONIM** (sec. XV)
Genul lui Giorgione (1477-1511)
Sacrificarea Ifigeniei
ulei pe lemn
0,175x0,200
inv. 39
8. **PARIS BORDONE**
(1500-1570)
Nașterea lui Isus
ulei pe pânză
0,680x0,350
semnat Paris Bordone și monograma
inv. 2
9. **PARIS BORDONE**
(1500-1570)
Salvador Mundi
ulei pe pânză
0,550x0,455
inv. 17
10. **LANZANI POLIDORO VENETIANO**
(1515-1565)
Logodna Sfintei Ecaterina
ulei pe pânză
0,530x0,750
inv. 34
11. **MELLDOLA SCHIAVONE ANDREA**
(1522-1582)
Răpirea Europei
ulei pe lemn
0,295x0,415
inv. 38
12. **MELLDOLA SCHIAVONE ANDREA**
(1522-1582)
Sfânta Magdalena în pustiu
ulei pe pânză
0,230x0,140
inv. 40
13. **CAGLIARI CARLO CARLETTO**
(1522-1596)
Nobil venețian
ulei pe pânză
0,660x0,450
inv. 6
14. **PAOLO VERONESE**
(1528-1588) atribuit lui
Regina din Saba în fața lui Solomon
ulei pe pânză
0,350x0,610
inv. 32

43. TIEPOLO

Sfântul Ierolim în pustiu
desen în peniș , tuș și laviu
0,365x0,470
inv. 87

44. TIEPOLO

Muzica
desen în creion roșu pe ca on
jos stânga *Muzica*
0,260x0,180
inv. 280

45. PIAZZETTA

Cap de studiu
creion și cretă pe hârtie gri
semnat ulterior cu cerneală
neagră *Piazzetta*
0,460x0,295
inv. 180

46. JAKSON BAPTISTE JOHN

(1701-1754)
Circumciziunea
gravură pe lemn colorată
0,540x0,380
inv. 95

47. JAKSON BAPTISTE JOHN

(1701-1754)
Isus pe cruce
gravură pe lemn colorată
0,428x0,345
inv. 93

48. JAKSON BAPTISTE JOHN

(1701-1754)
Moise salvat de fca faraonului
gravură pe lemn colorată
0,560x0,382
inv. 96

49. JAKSON BAPTISTE JOHN

(1701-1754)
Puterea în mormânt
gravură pe lemn colorată
0,557x0,383
inv. 97

50. LOUISA DOMENICO

(prima parte a sec. XVIII, EDITOR)
Vedere a Școlii Mari din Veneția
gravură cu dăltița
0,340x0,465
inv. 4258

51. LOUISA DOMENICO

(prima parte a sec. XVIII, EDITOR)
Vedere a Spitalului cerșetorilor
gravură cu dăltița
0,352x0,490
inv. 4256

52. LOUISA DOMENICO

(prima parte a sec. XVIII, EDITOR)
Vedere a Spitalului Sf. Petru și Paul
gravură cu dăltița
0,340x0,460
inv. 4257

53. ANONIM

*Portretul lui Giorgio Barbarelli
di Castelfranco*
gravură cu d ltița colorată
0,224x0,165
inv. 349

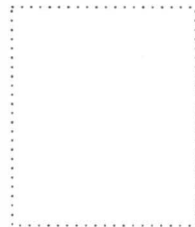
54. ANONIM

Palatul Cucina
acquaforte
0,182x0,252
inv. 4409

DONATO VENEZIANO (sec. XV)
Sfântul Francisc
Sfântul Ieronim
Muzeul Banatului

—Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA—

BELLINI GIOVANI
(1426-1516)
Sfânta Maria cu pruncul
Muzeul Banatului

Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA

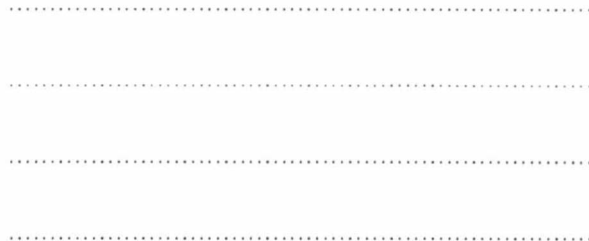

FRANCESCO BELLINZI
FRANCESCO BELLINZI
FRANCESCO BELLINZI

PIETRO DELLA VECCHIA (1605-1678)
Apostolul Petru
Muzeul Banatului

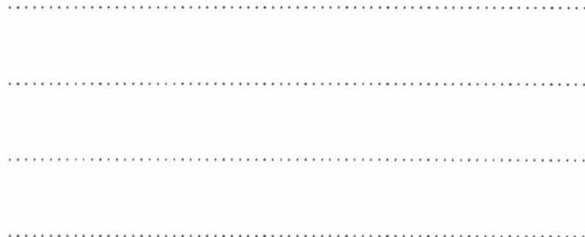
Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA

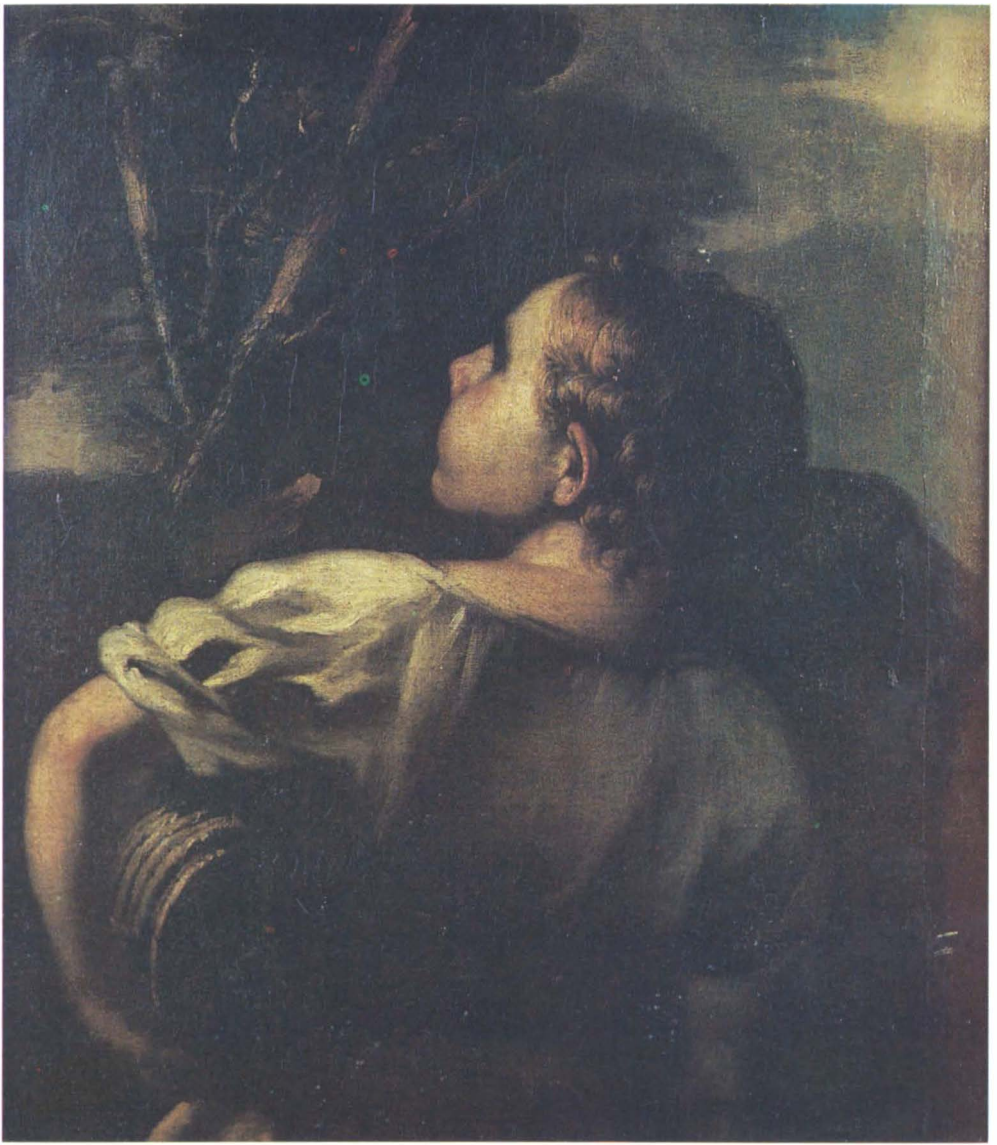

LANZANI POLIDORO VENETIANO
(1515-1565)
Logodna Sfântei Ecaterina
Muzeul Banatului

—Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acca • Tîpar : EUROSTAMPA—

DOMENICO MAGIOTTO (1720-1794)
Tânărul păstor
Muzeul Banatului

—Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA—

CIMA DA COGLENIAMO c. (1459-1517)
Sfânta familie
Muzeul Banatului

Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA

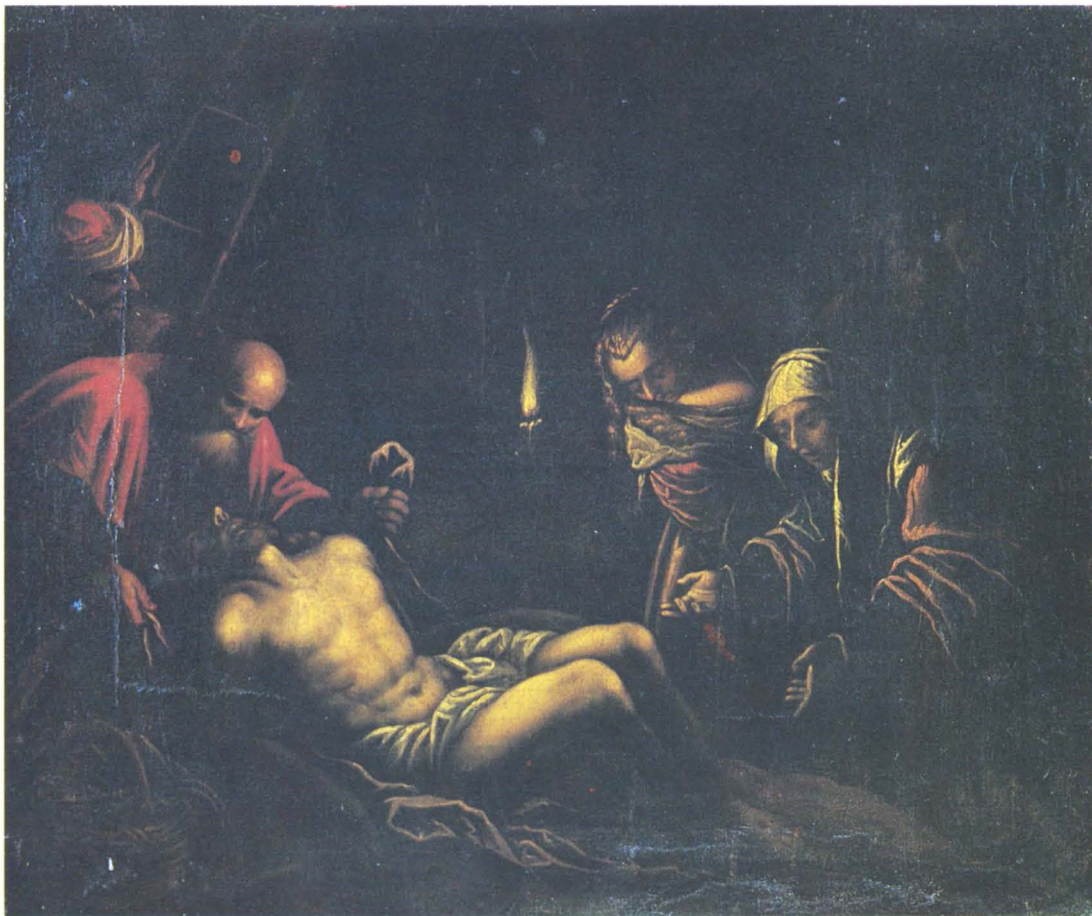

PITTONI GIOVANNI BATISTA
(1687-1767)
Atalanta și peșitorii
Muzeul Banatului

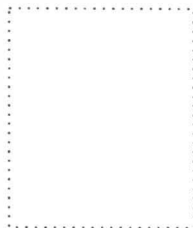
Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA

BASSANO LEANDRO DA PONTE
(1588-1623)
Luarea de pe cruce
Muzeul Banatului

Design : Pavel Veres • Foto : Stelian Acea • Tipar : EUROSTAMPA

Colecția de artă plastică europeană ce aparține Muzeului Banatului este tributară în cea mai mare parte renumitului om de cultură bănățean din secolul al XIX-lea Sigismund Ormos. Preocupările sale în acest domeniu au fost evidente încă din timpul studiilor de artă efectuate la Viena. Numeroasele drumuri europene, întreprinse în cea mai mare parte din pasiunea de a cunoaște și a studia cât mai multe opere de artă, au făcut obiectul unor volume de scrieri dedicate în special muzeelor și artiștilor europeni. Interesul său pentru artă s-a conjugat însă cu pasiunea de colecționar. Colecția de opere de artă pentru care a depus multă pasiune și mijloacele sale materiale, evidențiază în primul rând pe cunoscătorul de artă, ceea ce reiese și din catalogul alcătuit cu multă migală și pricepere în anul 1888. Cea mai mare parte a acestei colecții a fost donată între anii 1888-1895 Muzeului Timișorean, muzeu pentru înființarea căruia Sigismund Ormos a luptat ani de zile. Această donație a pus bazele pinacotecii timișorene pe care urmașii săi s-au străduit să o îmbogățească cu noi și noi opere de artă.

Pasiunea de colecționar pentru arta italiană și pentru cea venețiană în special este evidentă, colecția noastră relevând acest fapt. Lucrările pe care le deținem datează încă de la începutul formării școlii renascentiste venețiene din secolul al XV-lea până în secolul al XVIII-lea, ilustrând astfel cele mai importante etape de dezvoltare ale sale. Veneția a fost încă de la începuturile sale artistice exponenta unei tradiții bizantine îndelungate, tradiție ce a fost însă mereu îmbogățită de o percepție singulară ce i-a destrămat aspectul rigid și rece. Creatoarea unui nou drum în arta renașterii și deschizătoare de noi orizonturi pentru epoca imediat următoare, Veneția a promovat un spirit original și individual ce și-a pus amprenta pe întreaga sa creație artistică. Încă din îndepărtatul ev mediu orașul s-a impus nu numai prin ineditul urbanistic cât și prin stabilitatea economică și politică ceea ce a oferit locuitorilor Veneției un alt mod de viață total diferit de cel al contemporanilor lor din celelalte orașe și state frământate de numeroase schimbări politice. Această stabilitate atât de rară în acele vremuri a influențat și concepția artistică care pentru prima dată impune schimbări radicale aducând în prim plan un nou concept estetic ce va deschide noi posibilități de afirmare plastică, concept ce se va baza pe plăcerea estetică în sine. Acest concept a determinat schimbări profunde în arta ce în Veneția devenise un limbaj comun pentru toți cetățenii săi animați de dorința de a aprecia și a beneficia de creația artistică a pictorilor care au opus supremației bisericii un nou drum artistic de interes public. Încă din secolul al XV-lea s-a format un grup de artiști ce s-au impus în mod original în încercările lor de a rezolva problemele ridicate de renaștere în ceea ce privește organizarea spațiului, a perspectivei reale, a culorii și nu în ultimul rând în acela de redare a atmosferei ca atribut major al cercetărilor plastice.

În frunte cu Giovanni și Gentile Bellini, Cima da Cogleniano și Carpaccio artiștii venețieni ai secolului al XV-lea au inițiat scopul artistic al viitoarei școli ce a

cuprins câteva secole, scop ce a avut ca temă principală problemele legate de culoare și lumină. Trebuie însă să menționăm că preocuparea pentru aceste noi modalități de abordare plastică nu a început pe toți pictorii venețieni ai secolului al XV-lea tributari încă manierei gotice. Este și cazul pictorului Donato Veneziano elev al lui Gentile Bellini atras încă de mijloacele de realizare plastică legate de goticul târziu, după cum putem urmări în cele două lucrări prezente în colecția noastră ce-i sunt atribuite " Sf. Francisc " și " Sf. Ieronim în deșert ", chiar dacă remarcăm încercările timide de noi rezolvări peisagistice din fundalul lucrărilor.

Ideile novatoare ce au impulsionat într-un ritm nou arta venețiană s-au extins odată cu secolul al XVI-lea și au adus schimbări profunde în pictura ce până atunci fusese în exclusivitate legată de problematica religioasă, transferând-o acum și în alte medii comanditate și de interes ca sălile de consiliu, clădiri administrative, palate și locuințe somptuase, oferind astfel posibilitatea ca arta să devină un bun public la îndemâna unui cerc larg de cunoscători.

Pictura venețiană exponentă a strălucirii și fanteziei supreme determinată în mare parte de minunatul oraș unde a fost creată, s-a desăvârșit în cea mai complexă formă de manifestare a sa în secolul al XVI-lea când s-au afirmat marii creatori ca Giorgione, Tizian și Tintoretto. Pornind de la pictura lui Giorgione care e bazată pe gradații line și treceri treptate de la un ton al culorii la altul (necunoscute maieștrilor anteriori) ajungând la cea a lui Tizian a cărui imagine plină de realism este străbătută de un clarobscur care suprima aproape complet contururile, armonizate cu energia și amplexarea culorii, și culminând cu creația lui Tintoretto în care se desăvârșesc problemele spațiului deschis, tratarea luminii și umbrei, putem să spunem că marii artiști venețieni ai secolului al XVI-lea au pus la dispoziția generațiilor următoare primele mijloace de expresie ale viitoarei picturi moderne. Creatori de școli de pictură aceștia au avut numeroși elevi și discipoli ce la rândul lor au promovat arta maieștrilor lor. Putem astfel aminti artiști ca : Palma Vecchio, Paris Bordone, Melldola Andreea Schiavone, Lanzani Polidoro Venetiano, prezenți și în colecția noastră, ale căror lucrări se afirmă prin modul de tratare al culorii ce se conjugă cu cel al vibrației luminii pe suprafețele ce își desfășoară în mod generos personajele. Contemporan cu Tintoretto în veșnică dispută cu Tizian, Paulo Veroneze, artist din Verona stabilit la Veneția a marcat încheierea unei etape de căutare artistice proprii renașterii. Atras de imaginea marilor spectacole oferite de luxoasele festivități pline de fast și strălucire a creat feerice compoziții ce se derulează sub lumina rece și clară în care până și umbrele sunt colorate și luminoase. Artă sa a influențat maniera multor artiști din alte centre de pictură italiene ce au venit să învețe la Veneția ca Luca Giordano și Marc Antonio Franceschini. Sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul celui imediat următor promovează mulți artiști printre care îi putem enumera și pe Pietro Liberi, Pietro de

la Vechia, Damian Felice da Gubio care au creat opere pline de prețiozitate artistică scânteietoare închinată doar efectelor estetice singulare. Confruntată cu o lume artistică care a stagnat datorită încercărilor sale repetate de a imita arta marilor maeștrii, arta pictorilor din familia Bassano și Palma Vechio aduce un suflu innoitor prin apelul pe care-l face la natura și la mediul rustic prin lucrări în care peisajul sau interiorul țărănesc sunt mediile de desfășurare a subiectelor propuse. Pictura marilor maeștrii care au dus la apogeu idealurile artistice renascentiste au deschis însă drumul unei noi viziuni plastice aceea a spațiului deschis, în care ideea de mișcare și de animație a întregii compoziții este aservită unei culori care prin spontaneitatea și dramatismul său a pus bazele stilului baroc. Afirmat în secolul al XVII-lea dar desăvârșit mai ales în cel al XVIII-lea acest stil a făcut să renască școala de pictură venețiană.

Numărul artiștilor venețieni din această perioadă înscrși în registrul " *Fraglia dei pittori* " sau în cel al Academiei venețiene este impresionant dovedind în secolul al XVIII-lea un centru artistic puternic spre care s-au îndreptat mulți pictori din Italia. Personalitatea covârșitoare a noului stil al lui Giambatista Piazzetta este cea care deschide drumul marii picturi venețiene din acest secol. Adept al manierei coloristice el a introdus în pictură întreg patetismul clareobscurului pe care însă îl va indulci cu o culoare specific venețiană. Astfel că personajele sale robuste se manifestă solemn în luminoase contraste care crează efecte de lumină și umbră, efecte pe care le observăm și în lucrarea de mici dimensiuni pe care o deținem în colecția noastră intitulată " *Fetița cu colivia* ". Maestrul care și-a impus însă supremația în acest secol de artă venețiană, Giambatista Tiepolo a fost preocupat de aceste noi posibilități plastice pe care le-a înnoit și desăvârșit în ample compoziții pline de mișcare ce se derulau în imense spații deschise ce animau personajele a căror apartenență la lumea ideatică și vizionară este evidentă. Alături de el numeroși artiști contemporani nu fac decât să elogieze acest stil în pânzele lor mari care relevă încă odată pasiunea pentru decorație a artei venețiene. Secolul al XVIII-lea impune mai multe genuri artistice printre care și cel " istoric ", promovat în primul rând de Tiepolo, ce va oferi unui mare număr de artiști plastici un drum de afirmare. Cunoscut ca și exponent de seamă al genului Giambatista Pittoni crează remarcabile pânze în care arhitectura tablourilor sale cu tematică istorică sau mitologică este animată de lirism a cărui suavitate emoțională reiese din atitudinea personajelor care sunt surprinse parcă în mijlocul unui balet mirific. Acestor înălțătoare scene ce depășesc realitatea și unde pentru prima dată și pe drept cuvânt putem spune că ficțiunea și iluzia oferă posibilitatea de a atinge prin pictură nemărginirea, li se opune revelația unei realități palpabile aceea a Veneției însăși care oferea în fața privitorilor uimiți un grandios spectacol. Numeroasele festivități al căror fast întrecea orice imaginație se derulau în decoruri care devin acum în secolul al XVIII-lea un amplu subiect plastic folosit de Canaletto, Guardi și alți

artiști într-o manieră tipic venețiană în care lumina și efectele ei construiesc din nou imaginea orașului în acele opere de artă pe care le numim " vedute ". Frumusețea Veneției a devenit astfel subiectul apreciat de artiștii veduțiști care au deschis drumul unor creații apreciabile în acest gen ce au immortalizat pe pânză și alte orașe europene.

Spiritul original al Școlii venețiene a impus de-a lungul secolelor de existență rezolvări plastice care au revoluționat și modernizat conceptul de artă. Putem spune că aceste secole de pictură sunt puntea care fac trecerea de la pictura evului mediu și a renașterii timpurii la lumea modernă ai cărui precursori Goya, Delacroix, Manet și Cezanne s-au inspirat din bogăția și frumusețea artei născute la Veneția.

Dr. Rodica Vântaciu

La collezione d arte figurativa europea del Muzeul Banatului e in gran parte dovuta a Sigismund Ormos, nota personalita della regione del Banato nell Ottocento. I suoi interessi in questo settore sono stati evidenti sin dal tempo degli studi d arte compiuti a Vienna.

I numerosi viaggi europei, intrapresi principalmente per la passione di conoscere e di studiare quanto piu possibile le opere d arte, sono stati l oggetto di alcuni volumi di scritti dedicati particolarmente ai musei ed agli artisti europei. Il suo interesse per l arte si e unito allora alla passione del collezionista. La collezione d opere d arte, nella quale ha posto molto entusiasmo oltre alle sue ricchezze, evidenzia in primo luogo il cunoscitore d arte, come si rileva anche dal catalogo composto con metodo e capacita nel 1888. La maggior parte di questa collezione e stata donata tra gli anni 1888 e 1895 al Museo di Timisoara, museo per la cui creazione Sigismund Ormos ha lottato per molti anni. Questa donazione ha gettato le basi della pinacoteca cittadina, che poi i suoi discendenti si sono sforzati di arricchire con nuove opere d arte.

La passione di collezionare l arte italiana e quella veneziana in particolare e evidente e la nostra collezione ne fa fede. I lavori che possediamo datano sin dalla formazione della scuola rinascimentale nel Quattrocento e vanno fino al Settecento, illustrando in tal modo le piu importanti tappe dello sviluppo della pittura veneziana. Venezia e stata sin dai suoi inizi artistici l esponente di una perdurante traduzione bizantina, traduzione pero sempre arricchita da una percezione insolita la quale ne ha disciolto l aspetto rigido e freddo. Creatrice di un nuovo cammino nell arte rinascimentale e delineatrice di nuovi orizzonti per l epoca immediatamente succesiva, Venezia ha promosso uno spirito originale e personale che ha posto la sua impronta su tutta la sua creazione artistica. Sin dal lontano Medioevo la citta si e imposta non solo per l urbanistica originale ma anche per la stabilita economica e politica, cio che ha conferito agli abitanti di Venezia un modo di vivere assolutamente diverso da quello dei loro contemporanei delle altre citta e stati tormentati da continui cambiamenti politici. Questa stabilita tanto rara a quei tempi ha influenzato pure la concezione artistica, la quale per la prima volta impone cambiamenti radicali, mettendo in primo piano un nuovo concetto estetico che permetterebbe nuove possibilita di affermazione artistica : una visione fondata sul piacere estetico in se. Questo concetto ha determinato profondi cambiamenti nell arte che a Venezia era diventata un linguaggio comune per tutti i suoi cittadini, animati dal desiderio di apprezzare e di beneficiare della creazione artistica di pittori i quali hanno contrapposto alla supremazia della Chiesa un nuovo cammino artistico di pubblico interesse. A partire dal Quattrocento si e costituito un gruppo di artisti che si sono affermati in modo originale nei loro intenti di risolvere i problemi apparsi nel rinascimento per quanto riguarda l organizzazione dello spazio, della

prospettiva reale, del colore e, non ultimo, del presentare l'atmosfera come caratteristica fondamentale delle ricerche pittoriche.

A seguito di Giovanni e Gentile Bellini, Cima da Conegliano e Carpaccio, gli artisti veneziani del Quattrocento hanno avviato la "volontà artistica" della successiva scuola, che durerà diversi secoli, e tale volontà ebbe come tema principale i problemi legati al colore e alla luce. Dobbiamo però aggiungere che la preoccupazione per queste nuove modalità di affrontare la figurazione non ha animato sin dall'inizio tutti i pittori veneziani del Quattrocento, seguaci ancora della maniera gotica. È questo il caso del pittore Donato Veneziano, allievo di Gentile Bellini, attratto ancora dai mezzi di realizzazione plastica propri del tardo gotico come si può notare nei due lavori che gli attribuiti, presenti nella nostra collezione, "San Francesco" e "San Girolamo nel deserto" benché si notino timidi tentativi di nuove soluzioni paesaggistiche sullo sfondo dell'opera.

Le idee innovatrici che hanno dato impulso ad un nuovo ritmo per l'arte veneziana si sono diffuse a partire dal Cinquecento e hanno portato profondi cambiamenti nella pittura che fino allora era stata esclusivamente legata alla problematica religiosa, trasportandola ora anche in altri ambienti di committenza e di interesse come le sale del consiglio cittadino, edifici amministrativi, palazzi e fastose abitazioni, dando in tal modo all'arte la possibilità di diventare un bene pubblico alla portata di una ampia cerchia di conoscitori.

La pittura veneziana, esponente dello splendore e della suprema fantasia determinata in gran parte dalla stupenda città in cui fu creata, matura nella sua più complessa forma di manifestazione nel Cinquecento quando si affermarono grandi creatori quali Giorgione, Tiziano e Tintoretto. A partire dalla pittura di Giorgione basata su soavi gradazioni e passaggi graduati da una sfumatura all'altra (sconosciute ai maestri precedenti) e arrivando a quella di Tiziano le cui immagini piene di realismo sono percorse da un chiaroscuro che sopprime quasi completamente i contorni, armonizzati con l'energia e l'ampiezza del colore, e poi culminando con la creazione di Tintoretto in cui sono portate a realizzazione i problemi dello spazio aperto, il trattamento della luce e dell'ombra, possiamo dire che i grandi artisti veneziani del Cinquecento hanno messo a disposizione delle generazioni successive i primi mezzi di espressione della futura pittura moderna. Questi creatori di scuole di pittura hanno avuto numerosi allievi e discepoli, i quali a loro volta hanno promosso l'arte dei loro maestri. Possiamo elencare in tal modo artisti quali Palma il Vecchio, Paris Bordone, Meldolla, Andrea Schiavone, Polidoro da Luciano detto Veneziano presenti anche nella nostra collezione, le cui opere si affermano per la maniera di trattare il colore che si unisce a quella della vibrazione della luce sulle superfici mettendo in mostra generosamente i personaggi. Contemporaneo di Tintoretto, in perenne polemica con Tiziano, Paolo Veronese, artista di Verona stabilito a Venezia, ha segnato la fine di una tappa di ricerche artistiche proprie del

rinascimento. Attirato dall'immagine dei grandi spettacoli offerti dalle fastose cerimonie piene di sfarzo e splendore, egli ha creato favolose composizioni che si sviluppano sotto una luce fredda e chiara in cui anche le ombre sono colorate e luminose. La sua arte ha influenzato la maniera di molti artisti di altri centri di pittura italiana i quali si sono recati a Venezia ad imparare, come Luca Giordano e Marcantonio Franceschini. La fine del Cinquecento e l'inizio del secolo successivo vedono sorgere molti artisti tra i quali possiamo segnalare anche Pietro Liberi, Pietro della Vecchia, Damian Felice da Gubbio, creatori di opere piene di preziosismi artistici splendenti volti solo alla ricerca di effetti estetici speciali.

Confrontata con un modo artistico stagnante a causa dell'esclusiva ricerca di imitazione dai grandi maestri, l'arte dei pittori della famiglia Bassano e Palma il Vecchio porta un nuovo respiro per il richiamo che fa alla natura e all'ambiente rurale nelle opere in cui gli ambienti dove si svolge la narrazione sono il paesaggio e gli interni contadini.

Eppure la pittura dai grandi maestri che hanno portate all'apice gli ideali artistici rinascimentali ha aperto il cammino ad una nuova visione plastica, quella dello spazio aperto, dell'idea di movimento e di animazione dell'intera composizione, dominate da un colore che per la sua spontaneità e drammaticismo ha gettato le basi dello stile barocco. Affermato nel Seicento ma realizzato soprattutto nel Settecento, questo stile ha fatto rinascere la scuola di pittura veneziana. Il numero degli artisti veneziani di questo periodo iscritti nel registro "Fraglia dei pittori" oppure in quello dell'Accademia veneziana è impressionante e Venezia diviene nel Settecento un forte centro artistico verso il quale si sono diretti molti pittori dell'Italia. La schiacciante personalità del nuovo stile di Gian Battista Piazzetta e quella che apre il cammino della grande pittura veneziana di questo secolo.

Seguace della maniera coloristica, egli ha introdotto nella pittura l'intero patetismo del chiaroscuro che però addolcisce con lo specifico colore veneziano. Così i suoi robusti personaggi appaiono solenni in luminosi contrasti che creano effetti di luce ed ombra. Uguali effetti scopriamo pure nell'opera di piccole dimensioni che abbiamo nella nostra collezione, intitolata "La ragazza con la gabbia". Giambattista Tiepolo, il maestro che ha imposto la sua supremazia in questo secolo di arte veneziana, ha preso l'avvio da queste nuove possibilità figurative che ha rinnovato e perfezionato in ampie composizioni piene di movimento che si svolgono in immensi spazi aperti animati da personaggi la cui appartenenza al mondo ideale e visionario è evidente. Accanto a lui, numerosi artisti suoi contemporanei non fanno altro che lodare questo stile nelle loro grandi tele che rilevano una volta in più la passione per la decorazione nell'arte veneziana. Il Settecento propone altri numerosi generi artistici tra i quali quello "storico", promosso in primo luogo da Tiepolo, che offriva una possibilità di affermazione ad un gran numero di artisti plastici. Giambattista Pittoni, anche lui noto esponente del genere, crea notevoli tele in cui l'architettura

dei quadri a temi storici e mitologici viene animata da un lirismo la cui grazia emotiva spicca dall'atteggiamento dei personaggi, che sembrano sorpresi durante uno straordinario, meraviglioso balletto.

A queste sublimi scene che superano la realtà e dove per la prima volta e giustamente possiamo dire che la finzione e l'illusione offrono la possibilità per la pittura di toccare l'infinito, si contrappone la rivelazione di una realtà palpabile, quella della stessa Venezia che offriva un grandioso spettacolo dinanzi agli ammiratori stupiti.

Le numerose feste il cui sfarzo superava qualsiasi immaginazione si sviluppavano in scene che diventano ora nel Settecento un ampio tema figurativo usato da Canaletto, Guardi ed altri artisti in una maniera tipicamente veneziana in cui la luce e i suoi effetti ricostruiscono l'immagine della città in quelle opere d'arte che chiamiamo "vedute". La bellezza di Venezia è diventata così il soggetto prediletto degli artisti di veduta, che hanno aperto il cammino di questo stile in cui anche altre città europee sono state immortalate.

Lo spirito originale della Scuola veneziana ha imposto lungo i secoli soluzioni plastiche che hanno rivoluzionato e reso moderno il concetto di arte.

Possiamo dire che questi secoli di pittura fanno da ponte tra la pittura del Medioevo e del primo Rinascimento e il mondo moderno i cui precursori Goya, Delacroix, Manet e Cézanne si sono ispirati alla ricchezza e alla bellezza dell'arte nata a Venezia.

Dr. Rodica Vârtaciu